

به نام خدا

ادراک دیداری در دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری

مولفان :

فریبا نصراله زاده

مژگان حسین زاده

هاجر رخشى

آسیه طاوسی کشتان

فاطمه شم آبادی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: نصراله زاده، فریبا، ۱۳۴۹
عنوان و نام پدیدآور: ادراک دیداری در دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری/مولفان فریبا
نصراله زاده، مژگان حسین زاده، هاجر رختی، آسیه طاوسی کشتان، فاطمه شم آبادی.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۷۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۵۲۲-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: دانش آموزان - اختلالات یادگیری - ادراک دیداری
شناسه افزوده: حسین زاده، مژگان، ۱۳۶۶
شناسه افزوده: رختی، هاجر، ۱۳۵۵
شناسه افزوده: طاوسی کشتان، آسیه، ۱۳۶۵
شناسه افزوده: شم آبادی، فاطمه، ۱۳۶۵
رده بندی کنگره: RJ۵۴۸
رده بندی دیویی: ۶۱۸/۹۲۸۵۹۲۴
شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۰۲۴۴۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

نام کتاب: ادراک دیداری در دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری
مولفان: فریبا نصراله زاده - مژگان حسین زاده - هاجر رختی
آسیه طاوسی کشتان - فاطمه شم آبادی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۷۷۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۵۲۲-۱
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

۵	فصل اول : کلیات
۵	بیان مسئله:
۱۱	فصل دو : ادبیات نظری
۱۱	اختلالات یادگیری
۲۰	معیارهای DSM-۵ برای اختلال یادگیری خاص:
۲۳	اختلال یادگیری خواندن
۲۷	ویژگی‌های دانش‌آموزان دچار اختلال خواندن:
۲۸	ادراک بینایی
۲۹	سرعت پردازش بینایی
۲۹	نارساخوانی
۳۰	نارساخوان نوع ادراکی (P)
۳۰	نارساخوان نوع زبانی (L)
۳۱	ادراک دیداری و یادگیری ریاضی
۳۴	ادراک
۳۸	تشخیص شکل از زمینه بینایی
۳۹	ثبات بینایی شکل
۴۰	وضعیت در فضا

روابط بینایی فضایی	۴۱
اهمیت آموزش ادراک بینایی در مداخلات درمانی نارساخوانی	۴۳
سرعت پردازش بینایی	۴۷
نقص در پردازش	۵۱
تعریف کار درمانی:	۵۲
تاریخچه کاردرمانی	۵۴
درمان اولیه	۵۴
فلسفه کاردرمانی	۵۶
استفاده از روان‌شناسی در کاردرمانی	۵۹
مروری بر مطالعات انجام شده:	۶۰
فهرست منابع و مآخذ:	۶۷

فصل اول :

کلیات

بیان مسئله:

اختلالات یادگیری ویژه^۱ یکی از زمینه‌های مورد علاقه پژوهشگران روان‌شناسی و علوم اعصاب بود. این اختلال یک اختلال عصبی تحولی^۲ است که بر اثر تعامل عوامل ارثی و محیطی بر توانایی مغز در ادراک یا پردازش اطلاعات کلامی و غیر کلامی تأثیر می‌گذارد. مشخصه این اختلال مشکلات پایدار در زمینه یادگیری مهارت‌های تحصیلی مربوط به خواندن بیان نوشتاری و ریاضیات است که در اوایل کودکی شروع می‌شود و با توانایی هوشی کلی کودک همخوانی ندارد (بولند و وردوین^۳، ۲۰۲۲). این مشکلات یادگیری با کم‌توانی ذهنی^۴؛

^۱ Specific learning disability

^۲ Neurodevelopmental disorders

^۳ Boland.. & Verduin

^۴ global developmental delay

اختلال بینایی یا شنوایی^۱، اختلالات روانی یا عصبی دیگر، ناملايمات روانی-اجتماعی، فقدان مهارت در زبان، آموزش تحصیلی، آموزش تحصیلی نامناسب، بهتر توجه نمی‌شود (راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، ۲۰۱۳). در این بین شیوع اختلال یادگیری ویژه با آسیب خواندن نسبت به دیگر اختلالات یادگیری بیشتر بوده به طوری که به گفته والیس^۲ (۲۰۰۵)، ۸۰ درصد دانش‌آموزان دارای ناتوانی یادگیری، در خواندن مشکل دارند اختلال خواندن یا خوانش پریشی واژه جایگزینی است که برای اشاره به الگوی مشکلات یادگیری به کار برده می‌شود که با مشکلاتی در تشخیص درست یا فصیح کلمات رمزگشایی نامناسب و توانایی هجی کردن ضعیف مشخص می‌شود (انجمن روان پزشکی آمریکا، ۲۰۱۳). مطالعات عصب شناختی گویای این است که علاوه بر نقایص پردازش واج شناختی توجه و کارکردهای اجرایی نیز دچار نقصان شده‌اند (منگینی، فینزی بناسی بولزانی و همکاران^۳ ۲۰۱۰؛ جی، خاوو،

۱ hearing or vision disorders

۲ Wallace

۳ -YMenghini, Finzi, Benassi, et.al

گیو، چن، خاوو، جینگ و ویوه^۱ (۲۰۲۱). یک مشکل ویژه یادگیری را میتوان یک حالت غیر منتظره و یک موقعیت غیر قابل توضیحی که در کودکی با هوش متوسط یا بالا بروز میکند و موجب عقب ماندگی قابل توجه وی در یک زمینه یا تعدادی از زمینه‌های یادگیری می‌شود، تعریف نمود. این اصطلاح زمانی معنی پیدا می‌کند که صرفاً در مورد کودکانی به کار رود که مشکلاتشان بیش از حد متوسط این مشکلات باشد. (سلیکوتیزو همکاران، ۱۳۸۳)

یکی از عوامل مهم و مؤثر در یادگیری، ادراک بینایی است. ادراک بینایی به عنوان یک روند کلی که مسؤول دریافت و شناخت محرک بینایی است تعریف می‌شود (به نقل از زابا - ۱۹۸۴).

جنبه مهم دیگر خواندن ادراک^۲ است که موجب می‌شود شود کودک آن چه را دیده است به همان ترتیب بازشناسی و یادآوری کند (سمرود-کلیکمن، ۲۰۰۵). بر اساس پژوهش‌های انجام شده میتوان گفت که احتمالاً آموزش

^۱ ji, Zhao, Gu, Chen. Zhao, Jiang & Wu

^۲ perception

مستقیم ادراک بینایی^۱ به بهبود و فراگیری می‌انجامد (لی، مورنو، پارک، کارلو و توروی^۲، ۲۰۰۶). بنابراین کمبود توجه دیداری و مشکل در پردازش دیداری^۳ میتواند به اختلال در عملکرد خواندن منجر شود (واندرشات واسبند، هورسلی و ون لی شات^۴، ۲۰۰۸). بسیاری از افراد مبتلا به اختلال در خواندن شواهدی در مورد فقدان پیشرفت سلولهای مغز در نواحی بینایی و شنوایی را نشان می‌دهند که باعث گسترش مشکلات در خواندن می‌شود (وود و گرینک^۵، ۲۰۰۱). حدوداً ۸۰ درصد دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری ویژه با مشکلاتی در زمینه خواندن مواجه‌اند (کویین، وانگر، مانزل و اسپاتچیندر، ۲۰۲۰) ویژگی اصلی اختلال یادگیری ویژه از نوع خواندن این است که فرد در درست خواندن، سریع خواندن و درک مطلب مشکل دارد اختلال یادگیری ویژه از نوع خواندن به میزان زیادی به عنوان مانعی برای موفقیت تحصیلی عمل می‌کند (وکسلر،

۱ visual perception

۲ Lee, Moreno, Park, Carello & Turvey

۳ visual processing

۴ Vandor schoot, vasbind, Horsley & Van lie- shout

۵ Wood & Greenkho

۲۰۲۱، زیمرمن و ریبرد ۲۰۲۰ در ارزیابی جدید از طریق پاسخ به مداخله این گروه از دانش‌آموزان نیازمند مداخله در سطح سوم هستند (برننان، ۲۰۲۱). اکثر مهارت‌های خواندن را میتوان در طبقه تحلیل کلمه یا مهارت‌های درک مطلب جای داد با این حال هدف اصلی خواندن درک مطلب است اوزبک و ارگول ۲۰۲۱ تعدادی از دانش‌آموزان با وجود اینکه میتوانند متن را بخوانند اما قادر به درک و فهم آن نیستند؛ در نتیجه آموزش موثر درک مطلب توجه بسیاری از معلمان پژوهشگران تعلیم و تربیت را به خود جلب کرده است (تورگسن واگنر و راشوت، ۲۰۲۱). جزء دریافتی بینایی روندی است که در آن اطلاعات از محیط گرفته و سازماندهی می‌شوند (به نقل از سالان^۱ و سینر^۲-۱۹۸۹) و جزء شناختی بینایی توانائی تفسیر و بکارگیری آن چیزی است که دیده شده است. انجمن کاردرمانی آمریکا در سال ۱۹۸۱ مداخلات کاردرمانی را اینگونه تعریف کرد مداخلات کاردرمانی عبارتست از استفاده از فعالیت‌های هدفدار برای افرادی با ضایعات فیزیکی، بیماری‌ها، ناتوانی‌های رشدی و

^۱ Salan

^۲ Ciner

یادگیری، ضعف تربیتی و... به منظور افزایش استقلال، پیشگیری از ناتوانی و حفظ سلامتی موجود (فرید و همکاران، ۱۳۸۴). در این پژوهش منظور از مداخلات کاردرمانی، مداخله در زمینه اجزاء مهارت‌های بینایی-حرکتی از جمله مهارت‌های بینایی-فضایی، مهارت‌های تجزیه و تحلیل بینایی مهارت‌های یکپارچگی بینایی-حرکتی و تثبیت چشمی می‌باشد.

فصل دو :

ادبیات نظری

اختلالات یادگیری

حدود شصت سال از زمانی که ساموئل کرک^۱ اصطلاح ناتوانی یادگیری را برای توصیف کودکانی که هوش نزدیک به متوسط یا بالاتر از متوسط دارند و در مدرسه مشکلات آموزشی و یادگیری بسیاری دارند ناهماهنگی بهره هوشی و پیشرفت به کار برد می‌گذرد (هالاها و کافمن، ۱۳۹۰)، اختلال یادگیری، زمانی، جزئی از کم توانی ذهنی محسوب می‌شد، اما محققین پی بردند که بعضی از دانش‌آموزان، علی‌رغم نمره هوشی عادی یا حتی بالاتر با وجود تلاش زیادی که از خود نشان می‌دهند در یادگیری برخی از درس‌های مدرسه‌ای ناتوانند این افراد را کودکان با ناتوانی‌های یادگیری نامیدند (مال^۲، ۲۰۱۴). در

۱ - Samuel kirk

۲ - Moll

۳ - Federal Registe

تعریف آیین نامه‌ی فدرال اختلالات یادگیری آمده است اختلال یادگیری نقص در یک یا بیش از یک فرایند روانشناختی پایه‌ی دست اندرکار در فهم یا کاربرد زبان گفتاری یا نوشتاری است که خود را به صورت نقایص توانایی‌های گوش‌دادن فکر کردن حرف‌زدن، خواندن نوشتن هجی، کردن یا انجام محاسبات ریاضی نشان می‌دهد این اصطلاح شامل شرایطی از قبیل نقص‌های ادراکی آسیب مغزی آسیب‌های کارکرد جزئی مغز، نارساخوانی و زبان پریشی تحولی می‌شود اما کودکانی را که مشکلات یادگیری آنان در نتیجه‌ی نقص‌های بینایی، شنوایی، یا حرکتی بوده یا بر اثر عقب ماندگی ذهنی یا پریشانی‌های هیجانی یا محرومیت‌های محیطی، فرهنگی یا اقتصادی ایجاد شده باشد را شامل نمی‌شود به نقل از (کریمی، ۱۳۹۹). در تعریفی دیگر؛ "اختلالات یادگیری، نوعی اختلال در توانایی‌های، انسان برای تفسیر یا ربط‌دادن اطلاعات ورودی دیداری و شنیداری از بخش‌های مختلف مغز با یکدیگر است که شایعترین اختلال عصبی رشدی بوده و پایه‌ی بسیاری از اختلالات شناختی در کودکان است (برقی و همکاران، ۱۳۹۹) علاوه بر عدم داشت مشکل هوشی در

این کودکان، اظهار می‌شود که این اصطلاح شامل کسانی که نقایص شنوایی، بینایی و حرکتی پریشانی، عاطفی نا بهنجاری‌های محیطی و فرهنگی و اقتصادی دارند نمی‌شود (هالاها و کافمن، ۱۳۹۰).

تا به حال تعاریف زیاد و گوناگونی از ناتوانی یادگیری^۱، اختلالات یادگیری^۲ و "مشکلات یادگیری"^۳ در مطالعات ارائه شده است. در ویرایش پنجم راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی در سال ۲۰۱۳، اصطلاح ناتوانی یادگیری به اختلال یادگیری ویژه^۴ تغییر نام یافت یکی از کاملترین این تعاریف‌ها توسط " کمیته‌ی مشترک ملی ناتوانی‌های یادگیری **NICLD**" مطرح و ارائه شده (حمیدی و فیاض بخش، ۱۳۹۵). که مطابق این تعریف، مشکلات ویژه یادگیری به گروه ناهمگنی از اختلالات اطلاق می‌گردد که به صورت دشواری جدی در فراگیری و کاربرد گوش‌دادن حرف‌زدن خواندن نوشتن و محاسبه

۱ - Learning Disability

۲ - Learning Disorder

۳ - Learning Difficulties

۴ - Specific Learning Disorder

ظاهر می‌شود در تعریف که سال ۲۰۱۳^۱ "انجمن روانپزشکی آمریکا^۱ از اختلال یادگیری ویژه به عمل آمده است در ملاک‌های تشخیصی این اختلال هم تغییراتی به وجود آمد ملاک تشخیصی ناهماهنگی بهره هوشی و پیشرفت به علت تاخیر در شناسایی، الگوی انتظار به سوی شکست نامیده و حذف شد) انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۱۳. (اختلال یادگیری خاص اختلالی با مشخصه تکاملی عصبی | است که با در نظر گرفتن سن و سطح تحصیلات عملکرد دانش‌آموز را به طور قابل توجهی پایین‌تر از حد انتظار در خواندن نوشتن و مهارت‌های حساب کردن، نشان می‌دهد (اوز و ییلدیز مینیکسار^۲، ۲۰۲۱). اختلال یادگیری خاص یا اختلالات ویژه یادگیری نوعی اختلال تکاملی عصبی است که با اختلال در خواندن، بیان نوشتاری و ریاضیات بیان می‌گردد (چاکو، ۲۰۲۰) اختلال یادگیری تقریباً همه‌ی جنبه‌های زندگی دانش‌آموز از جمله آموزشی عزت نفس و خودکارآمدی را تحت تاثیر قرار میدهد و یک چالش

۱ -American Psychiatric Association

۲ - Oz and Yildiz Miniksar